

Kesar Chand v. State of Punjab etc. (G. R. Majithia, J.)

ਸਬੰਧਤ ਸ਼ੇਅਰਧਾਰਕ। ਰਿਕਾਰਡ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜਲ ਲਾਂਘੇ 'ਤੇ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾੜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(16) ਸਬੰਧਤ ਸ਼ੇਅਰਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਰਬੰਦੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਪਾਅ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 68 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜਮਾਂਦਰੂ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਤਾਕੀਦ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਾਟਰ ਕੌਰਸ 'ਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਾਰਬੰਦੀ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(17) ਉੱਪਰ ਦਰਜ ਖੋਜ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਐਸ.ਸੀ.ਕੇ

ਵੀ. ਰਾਰਨਸਵੇਮੀ ਸੀ.ਜੇ., ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜੀ.ਆਰ. ਮਜੀਠੀਆ, ਜੇ.ਜੇ.

ਕੇਸਰ ਚੰਦ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਆਦਿ.,-ਜਵਾਬਦਾਤਾ।

1983 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 2864

2 ਜੂਨ 1988

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950— ਆਰਟੀਕਲ 14— ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸ ਰੂਲਜ਼, ਖੰਡ II — ਨਿਯਮ 3.17 (ii)- ਪੈਨਸ਼ਨਰੀ ਲਾਭ ਅਤੇ i ਗ੍ਰੈਚੁਟੀ — ਯੋਗਤਾ — ਕੰਮ ਦੇ ਚਾਰਜ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ - ਉਦਯੋਗਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਅਵਾਰਡ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯਮਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ — ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਰੈਗੂਲਰਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ—ਅਜਿਹੀ ਮਿਆਦ—ਕੀ ਯੋਗਤਾ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਗਿਣਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ—ਨਿਯਮ 3.17(ii) ਵਰਕ ਚਾਰਜਡ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ — ਨਿਯਮ—ਕੀ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੀ ਬੇਇਨਸਾਫੀ, ਮਨਮਾਨੀ ਅਤੇ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ— ਨਿਯਮਿਤ ਕਰਮਚਾਰੀ—ਕੀ ਨਿਯਮ 317 ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। .

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਕੰਮ-ਚਾਰਜ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਯਮਤ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨਰੀ ਲਾਭਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰਨ ਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਤਰਕ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਯਮ 3.17 ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੈ! ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸ ਰੂਲਜ਼ ਬਰਾਬਰ ਪੀ. ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 14, 1950 ਆਪਹੁਦਰੇਪਣ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਵਿਵਸਥਾ ਜੋ ਮਨਮਾਨੀ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਸਥਾਈ ਜਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਵੀ

ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਸੇਵਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਗਿਣਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਰਕਹੀਣ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਨਿਯਮਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਵਰਕ-ਚਾਰਜਡ ਅਸਟੇਲਿਸ਼ਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਬਿਤਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਯੋਗਤਾ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ

ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਵਰਗੀਕਰਣ ਜੋ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲਈ ਯੋਗ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕੰਮ-ਚਾਰਜ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਝਦਾਰੀ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਟਿਕਾਉ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਰਕ ਚਾਰਜ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਯਮਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਸੇਵਾਦਾਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰਨਾ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਮਨਮਾਨੀ ਦੀ ਮਾਰ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 3.17 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (ii) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950 ਦੇ.

(ਪਰਾ 16)।

ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੋਸਟ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਪੋਸਟ 'ਤੇ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਯਮਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਕੰਮ-ਚਾਰਜ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਯਮਤ ਹੋ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 3.17 ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਭ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(ਪਰਾ 19)।

1986 ਨੂੰ ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਗੋਕਲ ਚੰਦ ਮਿੱਤਲ ਦੁਆਰਾ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਜੇ. ਵੀ. ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਗੋਕਲ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਵਾਲੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਚੰਦ ਮਿੱਤਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ 17 ਸਤੰਬਰ, 1986 ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੁਕਤਿਆਂ 'ਤੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ :-

“ਕਿਉਂਕਿ ਵਰਕਚਾਰਜਡ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਨਿਯਮ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਪਾਬੰਦ ਕਰੇਗਾ।

ਮਾਨਯੋਗ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਸ੍ਰੀ ਵੀ. ਰਾਮਸਵਾਮੀ, ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਜੀ.ਆਰ. ਮਜੀਠੀਆ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ 2 ਜੂਨ, 1988 ਨੂੰ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

226 ਅਤੇ 227 ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਮਨਾਹੀ, ਮੰਦਾਮਸ ਜਾਂ

ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਿੱਟ ਆਰਡਰ ਜਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿਹੜੇ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਿਰਦੇਸ਼, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ:-

- (i) ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਈ ਪੈਨਸ਼ਨਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਉਸਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਗਣਨਾ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- (ii) ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਦੇ ਸਮੇਂ ਖਿੱਚੀ ਗਈ ਆਖਰੀ ਤਨਖਾਹ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ 1951 ਤੋਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਚੈਚੂਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ।
- (iii) ਪੰਜਾਬ ਸੀਐਸਆਰ ਵਾਲੀਅਮ ਦੇ ਨਿਯਮ 3.17 ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਲਈ। II ਇਸ ਲਈ

Kesar Chand v. State of Punjab etc. (G. R. Majithia, J.)

ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਈ ਪੈਨਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਫੰਡ ਤੋਂ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਯਮ 1.2 ਅਤੇ 1.4 (iii) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ.

- (iv) ਕੇਸ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।
- (v) ਅਨੁਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।
- (vi) ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਰਚਿਆਂ ਨਾਲ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਜੇ.ਸੀ ਵਰਮਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਤੇ ਦਿਨੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ।

ਐਚ.ਸੀ ਬੇਦੀ, ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਏ.ਜੀ. ਪੰਜਾਬ, ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਜੀ.ਆਰ., ਮਜੀਠੀਆ, ਜੇ.

ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਝੁੰਡ (ਸੀ.ਡਬਲਯੂ.ਪੀ. ਨੰ. 1499/83, 2864/83, 4125, 4908, 1530, 2319 ਅਤੇ 4216 ਆਫ 1984, 1039, 5141, 41, 3678, 4742, 4742, 4742, 4742, 985 ਅਤੇ 1171 /87) ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਨਿਰਣੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(2) ਅਸੀਂ CWP ਨੰਬਰ 2864/1983 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

(3) ਤੱਥਾਂ ਵਾਲੇ ਮੈਟ੍ਰਿਕਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਉਠਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰੇ ਗਏ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੇ ਬਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਰੈਜ਼ਿਊਮੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

Kesar Chand v. State of Punjab etc. (G. R. Majithia, J.)

(4) ਪਟੀਸ਼ਨਰ 1 ਅਗਸਤ 1951 ਨੂੰ ਉਪ ਮੰਡਲ ਅਫਸਰ ਪਠਾਨਕੋਟ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਬਤੌਰ ਕੰਮ-ਚਾਰਜ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵਜੋਂ ਬੇਲਦਾਰ ਵਜੋਂ ਭਰਤੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਉਸਦੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ - ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਬਰੇਕ ਦੇ, ਉਸਦੀ ਇੱਕ ਨਿਯਮਤ ਸੇਵਾ ਸੀ - 3 ਅਕਤੂਬਰ, 1977।

(5) ਆਪਣੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਪੈਨਸ਼ਨਰੀ ਲਾਭ ਦੇਣ ਲਈ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਨਿਯਮਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਨਿਯਮਤ ਪੋਸਟ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਦਯੋਗਿਕ ਅਵਾਰਡ ਮਿਤੀ 1 ਜੂਨ, 1972 (ਕੰਮਕਾਰ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.ਡੀ. (ਬੀ. ਐਂਡ ਆਰ.), ਸਥਾਪਨਾ ਸ਼ਾਖਾ, ਪੰਜਾਬ, ਪਟਿਆਲਾ) ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਿ 14 ਜੁਲਾਈ, 1972 ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਵਿੱਚ ਸੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਰਕ ਚਾਰਜ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੱਕੇ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਲ 1956 ਵਿੱਚ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 1,- ਇਸ ਦੇ ਪੱਤਰ ਨੰ. 1177 ਬੀ. ਐਂਡ ਆਰ. (4)-73, ਮਿਤੀ 6 ਫਰਵਰੀ, 1973 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ 15 ਅਗਸਤ, 1972 ਤੋਂ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.ਡੀ. (ਸਿੰਚਾਈ ਸ਼ਾਖਾ) ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੰਮ-ਚਾਰਜ ਵਾਲੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰੈਗੂਲਰ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਦਸ ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸ ਰੂਲਜ਼ ਖੰਡ 2 ਦੇ ਨਿਯਮ 3.17 ਅਤੇ ਨਿਯਮ 1.2 ਜਾਂ 1.4(iii) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨਰੀ ਲਾਭਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਮਾਲੀਏ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਫੰਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸ ਰੂਲਜ਼ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਮਾਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨਿਯਮ ਵਿਤਕਰੇ ਵਾਲਾ ਹੈ।

(6) ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਾਪਸੀ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਤੱਥਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਹ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਅਤੇ ਗ੍ਰੈਜੂਟੀ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਸੇਵਾ 15 ਅਗਸਤ, 1972 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਭਾਵ, ਜਿਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਉਸਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕੇਡਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ, ਭਾਵ 31 ਅਕਤੂਬਰ, 1977 ਨੂੰ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਨਿਯਮਤ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਪੈਨਸ਼ਨਰੀ ਲਾਭਾਂ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸ ਰੂਲਜ਼, ਖੰਡ 2 ਦੇ ਨਿਯਮ 3.17 (ii) ਅਧੀਨ ਕੰਮ-ਚਾਰਜ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(7) ਗੋਕਲ ਚੰਦ ਮਿੱਤਲ, ਜੇ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਆਈ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕੀ ਸਵਾਲ

ਪੈਨਸ਼ਨ ਅਤੇ ਗ੍ਰੈਜੂਟੀ ਦਾ ਲਾਭ ਵਰਕ-ਚਾਰਜ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਤ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਜਾਂ ਪੂਰੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਭਾਵ, ਇੱਕ ਕੰਮ-ਚਾਰਜ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੇ ਤਹਿਤ 'ਸਮਾਨਤਾ' ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਕਸੌਟੀ 'ਤੇ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਗਠਨ ਲਈ ਮੇਰੇ ਮਾਲਕ, ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(8) ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਮਲਾ ਗੋਕਲ ਚੰਦ ਮਿੱਤਲ ਅਤੇ ਜੇ.ਵੀ. ਗੁਪਤਾ, ਜੇ.ਜੇ. ਸਾਹਮਣੇ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਇਹ ਰਾਏ ਸੀ ਕਿ ਵਰਕਚਾਰਜ ਐਡ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਨਿਯਮ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਰਗਾਮੀ ਪ੍ਰਭਾਵ. ਇਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(9) ਪੈਨਸ਼ਨ ਕੀ ਹੈ? ਕੀ ਇਹ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਇੱਕ ਇਨਾਮ? ਇਹ ਸਵਾਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (1) ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ 'ਜਾਇਦਾਦ' ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31(1) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਿੱਖਿਅਕ ਐਡ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ - ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ (2) ਵਿੱਚ ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31 (1) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ 'ਜਾਇਦਾਦ' ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(10) ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਦੁਬਾਰਾ, ਕੇਆਰ ਐਰੀ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (3) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਸੀਬੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਕੱਪਫਲ' ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਆਇਆ। ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੈਨਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਇੱਛਾ ਅਤੇ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਮਿਲਣ ਯੋਗ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਪੈਨਸ਼ਨ, ਇਸਦੀ ਰਕਮ ਸਮੇਤ, ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ

(1)ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1962 ਪੀ.ਬੀ. 503.

(2) ILR 1965 (2) Pb. 1.

(3) ILR 1967 (I) Pb. & Hry. 278.

Kesar Chand v. State of Punjab etc. (G. R. Majithia, J.)

ਦੇਓਕੀਨੰਦਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ (4) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਸ , ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ: -

“ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਧਾਰਾ 31(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਅਤੇ ਮਹਿਜ਼ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਕੋਲ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ । ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਪਰੋਕਤ ਦਾਅਵਾ ਵੀ ਧਾਰਾ 19(1) (ਐਫ) ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਧਾਰਾ 19 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (5) ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ 12 ਜੂਨ, 1968 ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19(l)(f) ਅਤੇ 31(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਰਟੀਕਲ 32 ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਹੈ।

“ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕੇ.ਆਰ. ਏਰੀ ਦੇ ਕੇਸ (ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1967 ਪੰਜਾਬ 279) ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਇੱਕ ਇਨਾਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਐਕਟ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਰਪਾ ਦੀ. ਦੇਵਕੀਨੰਦਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ (ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1971 ਐਸ.ਸੀ.;

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਮੁੜ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋਈ ਜਿੱਥੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: -

1409) ਵਿਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਇਹ ਆਧਾਰ ਹੁਣ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਠਾਸ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਇਨਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 31(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਪੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਇਸ ਨੂੰ ਮਹਿਜ਼ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਵੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 (l) (f) ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਇਦਾਦ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਧਾਰਾ (v) ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਪੈਨਸ਼ਨ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਸਿਵਾਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ 'ਤੇ ਵੀ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ।

(4) ਏਆਈਆਰ 1971 ਐਸਸੀ 1409

(5) ਏਆਈਆਰ 1976 ਐਸਸੀ 667

(11) Theacrlernedincou ਦੁਆਰਾ ਮਿਟਾਇਆ ਗਿਆ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸ ਰੂਲਜ਼ ਦੇ ਨਿਯਮ 3.17 (ii) ਦੀ ਸੀਵਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। 2 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਯਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਜੋ ਕਿ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ: -

"ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਕਰਮਚਾਰੀ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਸਦੀ ਅਸਥਾਈ ਜਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸੇਵਾ, ਉਸੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੁਆਰਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰੁਕਾਵਟ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਪੂਰੀ ਯੋਗਤਾ ਸੇਵਾ ਵਜੋਂ ਗਿਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ :-

- (i) ਗੈਰ-ਪੈਨਸ਼ਨਯੋਗ ਸਥਾਪਨਾ ਵਿੱਚ ਅਸਥਾਈ ਜਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਮਿਆਦ;
- (ii) ਕੰਮ-ਚਾਰਜ ਵਾਲੀ ਸਥਾਪਨਾ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਦੀ ਮਿਆਦ; ਅਤੇ

ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਰੂਲਜ਼ ਖੰਡ 1 ਦੇ ਨਿਯਮ 1.4 ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

“1.4. ਇਹ ਨਿਯਮ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ-

- (i) ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਜਿਸਦੇ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਇੱਥੇ ਨਿਪਟਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖਾਸ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੱਕ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ (ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮ 1.3 ਦੇਖੋ)।
- (ii) ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਈ। ਸੇਵਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਬੰਧ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਅਤੇ
- (iii) ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ, ਆਮ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਾ ਹੋਣ। ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਵਰਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਹੀ ਨੌਕਰੀ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਜੋ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੇ ਨੋਟਿਸ 'ਤੇ ਡਿਸਚਾਰਜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਅੰਤਿਕਾ 2 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਨੋਟ :- ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਮਾਡਲ ਫਾਰਮ Pb ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸੀਐਸਆਰ ਨੰਬਰ 1।

(12) ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਈ.ਸੀ. ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਵਿਹਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇੱਕੋ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਹੈ।

(13) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੀਵਧਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਆਰਟੀਕਲ 14 ਦੀ ਪਛਾਣ

Kesar Chand v. State of Punjab etc. (G. R. Majithia, J.)

"ਕਲਾਸੀ ਫਿਕਸ਼ਨ" ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 14 ਵਿਤਕਰੇ ਨੂੰ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। , (i) ਕਿ ਕਲਾਸੀ ਫਿਕਸ਼ਨ ਇੱਕ ਸਮਝਦਾਰ ਭਿੰਨਤਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਮੂਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਇਕੱਠੇ ਸਮੂਹ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ (ii) ਉਸ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਵਸਤੂਆਂ ਨਾਲ ਤਰਕਸੰਗਤ ਸਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ. ਦੇਖੋ *ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਡਾਲਮੀਆ ਬਨਾਮ ਐਸ. ਆਰ. ਤੋਂਡੋਲਕਰ* (6), ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:-

"ਵਰਗੀਕਰਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੇ ਅਧਾਰ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਸਤੂ ਵਿਚਕਾਰ ਗਠਜੋੜ ਭਾਵ ਆਮ ਸਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਬਰਾਬਰੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 14 ਨਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਾਰਥਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ, ਸਗੋਂ ਵਿਧੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਵਿਤਕਰੇ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।"

(14) *EP ਰੋਯੱਪਾ ਬਨਾਮ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ* (7) ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲਜੀ 14 ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਮਾਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ, ਇੱਕ ਆਈਏਐਸ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਨੇ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸਮੇਤ ਕਈ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਉਸਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 14 ਮਨਮਾਨੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਗੁਆ ਰੈਟੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ: -

"ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ, ਸਮਾਨਤਾ ਆਰਥੀ ਟ੍ਰਾਈਨੈਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਆਪਹੁਦਰੇਪਣ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ

(6) ਏਆਈਆਰ 1958 ਐਸਸੀ 538.

(7) ਏਆਈਆਰ 1974 ਐਸਸੀ 555।

ਦੁਸ਼ਮਣ; ਇੱਕ ਗਣਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਜਾ, ਮੇਰੇ ਲਈ ਵਿਮ ਅਨਾ ਕੈਪਿਸ ਜਾਂ ਇੱਕ ਪੂਰਨ ਰਾਜ। ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਕੰਮ ਆਪਹੁਦਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਆਸੀ ਤਰਕ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸਮਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਕਲਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। 14, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ii ਜਨਤਕ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ 16 ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਮਨਮਾਨੀ 'ਤੇ ਹੜਤਾਲ ਅਤੇ ਇਲਾਜ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।

(15) ਵਿਧਾਨ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਨੀ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇਹ ਟੈਸਟ ਵੀ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਨਮਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿੱਚ ਮੋਨਕਾ ਗਾਂਧੀ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (8), ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ:-

" ਮਹਾਨ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੀ ਹੈ

ਇਸ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਗਾਇਨ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ? ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ। ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹ ਥੰਮ੍ਹ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਸਾਡੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਗਣਰਾਜ ਦੀ ਨੀਂਹ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤੰਗ, ਪੈਡੋਟਿਕ ਜਾਂ ਕੋਸ਼ਿਕ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅਲੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਇਸਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਮਾਨਤਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਅਤੇ ਮਾਪਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਸੰਕਲਪ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਰਵਾਇਤੀ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਆਰਟੀਕਲ 14 ਪੁਰਾਣੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਆਪਹੁਦਰੇਪਣ 'ਤੇ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਲਾਜ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ, ਜੋ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸਮਾਨਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਹੈ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਮਨਮਾਨੀਤਾ ਇੱਕ ਬੁਡਿੰਗ ਸਰਵਵਿਆਪਕਤਾ ਵਾਂਗ ਆਰਟੀਕਲ 14 ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ।

(16) ਸਪੈਸ਼ਲ ਕੋਰਟਸ ਬਿਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਚਾਰ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ: -

"ਰਾਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੁਕਮ ਇੱਕ ਟੀਚਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(8) ਏਆਈਆਰ 1978 ਐਸਸੀ 597.

(9) ਏਆਈਆਰ 1979 ਐਸਸੀ 478.

ਇੱਕ ਸਟੀਕ ਫਾਰਮੂਲੇ ਦੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ। ਪਹਿਲਾਂ, ਵਰਗੀਕਰਣ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਹੀ ਜਾਂ ਵਿਗਿਆਨਕ ਬੇਦਖਲੀ ਜਾਂ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗਠਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਲਾਸਿਨ ਕੈਟੋਸ਼ਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਭਰਮਪੂਰਨ ਸ਼ੁੱਧਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਾਂ ਸਿਧਾਂਤਕ ਟੈਸਟਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ

Kesari Gharani (ਵਰਗੀਕਰਨ ਸਮੇਂ ਦੇ ਇੱਕ ਮੁੱਦਾ) ਮਨਮਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਹੀ ਨਿਯਮ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੀਮਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਉਹੀ ਉਪਚਾਰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸਦਾ ਸਿਰਫ ਇਹ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਵਿਹਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇੱਕੋ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਹੈ।

ਕਾਨੂੰਨ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾ ਅਤੇ ਵੱਖ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤਜਰਬੇ ਦੁਆਰਾ ਸੁਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਬੁਰਾਈ ਦੀ ਇੱਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਵੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਦੇ ਵੀ ਮਨਮਾਨੀ, ਨਕਲੀ ਜਾਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਵਰਗੀਕਰਨ ਆਪਹੁਦਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਪਰ ਤਰਕਸੰਗਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ, ਇਹ ਕੇਵਲ ਕੁਝ ਗੁਣਾਂ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਕੱਠੇ ਸਮੂਹ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਬਾਕੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਛੱਡੇ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਣਾਂ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਵਾਜਬ ਸਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਮਤਿਹਾਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ, ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ, (1) ਕਿ ਵਰਗੀਕਰਨ ਇੱਕ ਸਮਝਦਾਰੀ ਵਾਲੇ ਭਿੰਨਤਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠੇ ਸਮੂਹ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ (2) ਉਸ ਭਿੰਨਤਾ ਦਾ ਤਰਕਸੰਗਤ ਸਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।"

ਅਜੈ ਹਸੀਆ ਬਨਾਮ ਖਾਲਿਦ ਮੁਜੀਬ ਸਹਿਰਾਵਰਦੀ (10) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੀਵੇਯਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ:

"ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 14 ਜਿਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਮਨਮਾਨੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਵੀ

ਉਹ ਕਾਰਵਾਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਕੰਮ ਆਪਹੁਦਰਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤਰਕ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੋਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸਮਾਨ ਹੈ, ਅਤੇ ਉੱਥੇ, ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ।"

ਡੀ.ਐਸ. ਨਾਕਾਰਾ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਓਜੇ ਇੰਡੀਆ (11) ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉੱਚ-ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ:-

Uuk —

“ਇਸ ਵੀਆਈ ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਲਹਿਰਾਮਕਤਾ ਦਾ ਬੋਝ ਕਿਸ 'ਤੇ ਹੈ, ਨੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ - ਉਸ ਵਸਤੂ ਨਾਲ ਸਹਿ-ਸਬੰਧਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਆਰਟੀਕਲ 14 ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਹੈ। ਕਿ ਨਾਗਰਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ ਤਾਂ ਜੋ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਅਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਪੁਲ ਇਸ ਨਾਲ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਮੂਹ 'ਤੇ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋਏਗੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਸਮਾਨ ਅਤੇ ਅਮੋਮ ਲਿਓਰੇਸ਼ਨ ਜਿਸਦਾ ਲਾਟ ਰਾਜ ਦੀ ਹਾਂ ਪੱਖੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਚੱਟਾਨ 'ਤੇ ਡਿੱਗਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਧਰੀਕਰਣ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਅਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ IV ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ ਜਾਂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਇਮ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਵਾਜਬ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੇ ਦੋਹਰੇ ਟੈਸਟਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਸਤੂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ, ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਦੋਹਰੇ ਟੈਸਟਾਂ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਹੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਨਾ ਸਿਰਫ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰੇ

ਸਿਧਾਂਤ ਜਿਸ 'ਤੇ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਸਤੂਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਹੁੰਚ ਰਮਨਾ ਦਯਾਰਾਮ ਸ਼ੈੱਟੀ ਬਨਾਮ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਏਅਰਪੋਰਟ ਅਥਾਰਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਏਆਈਆਰ 1979 ਐਸਸੀ 1628 ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਪੱਖਪਾਤੀ ਕਾਰਵਾਈ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਰਵਾਨਗੀ ਸੀ. ਮਨਮਾਨੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਕੁਝ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਦੇ 'ਏਲਫ' ਵਿਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲ, ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਜਾਂ ਪੱਖਪਾਤੀ ਕਹਾਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਉਪਰੋਕਤ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਆਓ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਰੂਲਜ਼ ਦੇ ਨਿਯਮ 3.17 (ii) ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੀਏ। II. ਇਹ ਨਿਯਮ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯੋਗਤਾ ਸੇਵਾ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੰਮ-ਚਾਰਜ ਵਾਲੀ ਸਥਾਪਨਾ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਵਰਕ ਚਾਰਜ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਰੈਗੂਲਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੇਵਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ 1 ਜੂਨ 1972 ਦੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਅਵਾਰਡ ਵਿੱਚ ਵਰਕਮੈਨ ਅਤੇ ਚੀਫ਼ ਇੰਜਨੀਅਰ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.ਡੀ. (ਬੀ. ਐਂਡ ਆਰ.), ਸਥਾਪਨਾ ਸ਼ਾਖਾ, ਪੰਜਾਬ, ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚਕਾਰ ਦਰਸਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਜੁਲਾਈ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈ ਸੀ। 14, 1972. ਭਾਵੇਂ ਕਿ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੀਮੋ ਨੰਬਰ 14095-ਬੀ.ਆਰ.ਆਈ. (3)-72/5383, ਮਿਤੀ 6 ਫਰਵਰੀ, 1973 ਅਨੁਸੂਚੀ P7) ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੋਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਕੰਮ-ਚਾਰਜ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸੀ. 15 ਅਗਸਤ, 1972 ਨੂੰ 10 ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਕੰਮ-ਚਾਰਜ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਯਮਤ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨਰੀ ਲਾਭਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰਨ ਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਤਰਕ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 3.17 ਦੇ ਅਧੀਨ ਦੂਜੇ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਸਥਿਤ ਸਾਰੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ। ਆਰਟੀਕਲ 14 ਆਪਹੁਦਰੇਪਣ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਵਿਵਸਥਾ ਜੋ ਮਨਮਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਨਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਸਥਾਈ ਜਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਵੀ ਯੋਗਤਾ ਸੇਵਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਗਿਣਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਰਕਹੀਣ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯਮਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਕੰਮ-ਚਾਰਜ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਈ ਗਈ ਸੇਵਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਯੋਗਤਾ ਸੇਵਾ ਉਪਚਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਈ ਵਰਗੀਕਰਣ ਜੋ ਕਿ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲਈ ਯੋਗ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕੰਮ-ਚਾਰਜ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਝਦਾਰੀ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਏ

ਵਰਕ ਚਾਰਜ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਰੈਗੂਲਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੌਕਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰਨਾ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਮਨਮਾਨੀ ਦੀ ਮਾਰ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 3.17 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (ii) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਸੀਵਧਾਨ ਦੇ.

(17) ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 3.17 (ii) ਦੀ ਛੋਟ ਵਿੱਚ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੈਨਸ਼ਨਰੀ ਲਾਭਾਂ ਅਤੇ ਗਰੈਚੁਟੀ ਲਈ 16 ਕੰਮ-ਚਾਰਜ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਿੰਚਾਈ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਵਿਭਾਗ (ਸਿੰਚਾਈ ਸ਼ਾਖਾ) ਮੀਮੋ ਨੰਬਰ 2/5/81-IB(6)/164। 11, ਮਿਤੀ 7 ਨਵੰਬਰ, 1982 (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ P2) ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: —

“ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਰੂਲ ਵੋਲਯੂਮ ਦੇ ਨਿਯਮ 3.17 ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਨੰਗਲ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਦੇ 16 ਵਰਕ-ਚਾਰਜਡ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰੈਚੁਟੀ ਲਈ ਪਿਛਲੀ ਵਰਕ-ਚਾਰਜਡ ਸੇਵਾ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਈ ਨੱਥੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵਰਕ-ਚਾਰਜਡ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰੈਗੂਲਰ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਟਰਮੀਨਲ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ 16 ਵਰਕ-ਚਾਰਜਡ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲਈ ਸੇਵਾ ਦੀ

Kesar Chand v. State of Punjab etc. (G. R. Majithia, J.)

ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਵਜੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਲਾਭ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪੈਨਸ਼ਨਰੀ ਲਾਭਾਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਿੱਚੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 1 ਨੇ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਅਤੇ ਗ੍ਰੈਜੂਈ ਲਾਭਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਤੋਂ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਵੀ, ਅਸੀਂ ਨਿਯਮ 3.17(ii) ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮਾੜਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਤਕਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

(18) ਸ੍ਰੀ ਬੇਦੀ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਅਤ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ (i) ਇੱਕ ਕੰਮ-ਚਾਰਜ ਵਾਲਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਸੰਬੰਧੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਪੂਰਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, (ii) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਯਮਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਹ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 3.12 ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਿਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪੈਨਸ਼ਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ

ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਰੂਲਜ਼ ਵਾਲੀਅਮ ਦੇ ਨਿਯਮ 1.4 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖ ਕੇ ਕਾਰਵਾਈ। I. ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ (ਬੀ. ਐੱਡ ਆਰ.) ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸ਼ਾਖਾ ਕੋਈ ਉਦਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ (12) ਅਤੇ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਨਾਮ ਐਮ. ਐੱਸ. ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਐਸਵਾਈਐਲ ਡਵੀਜ਼ਨ, ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ (13)।

(19) ਉਸਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।¹ ਪੀ ਇਨਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ, ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ 1951 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਾਲ 1977 ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਦਿਨ ਦੇ ਬ੍ਰੇਕ ਦੇ, ਨਿਯਮਤ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਪੈਰੇ ਵਿਚ, ਇਹ ਇਸ ਦਾਅਵਿਆਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਹੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਪੈਨਸ਼ਨ ਅਤੇ ਗ੍ਰੈਜੂਈ ਲਈ ਉਸਦੀ ਯੋਗਤਾ ਸੇਵਾ 15 ਅਗਸਤ, 1972 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਭਾਵ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਉਸਨੂੰ ਰੈਗੂਲਰ ਕੇਡਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਕੰਮ-ਚਾਰਜ ਵਾਲੀ ਸਥਾਪਨਾ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 3.17 (ii) ਅਧੀਨ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਗਿਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਪੂਰਾ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਬਰੇਕ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਬਰੇਕ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉਠਾਈ ਗਈ ਹਰ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਨਕਾਰ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਵਾਦ ਰਹਿਤ ਤੱਥ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਕੋਈ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ 1951 ਤੋਂ ਨਿਰੰਤਰ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਨਿਰੰਤਰ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਉਸ ਪੋਸਟ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਯਮਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ। ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਪੋਸਟ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ, ਉਸ ਪੋਸਟ 'ਤੇ ਸਥਾਈ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਯਮਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੀਮੋ (ਅਨੈਕਸਰ P7) ਅਤੇ 1 ਜੂਨ, 1972 ਦੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਅਵਾਰਡ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। 14 ਜੁਲਾਈ, 1972 ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ, ਜਿਸਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਹੈ। ਅਵਾਰਡ ਵਿੱਚ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੰਮ-ਚਾਰਜ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਭੇਜੇ ਸਨ, ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।

(12) ਜੇਐਲਆਰ 1982 (2) ਪੀ.ਬੀ. & Hry. 544.

(13) ILR 1984 (2) Pb. & Hry. 215.

ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ। ਅਵਾਰਡ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ (ਬੀ ਐਂਡ ਆਰ) ਸਥਾਪਨਾ ਸ਼ਾਖਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ PWD ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵਰਕ-ਚਾਰਜ ਐਡ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਯਮਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 3.17 ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(20) ਤੀਜੀ ਬੇਨਤੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਰੂਲਜ਼ ਦੇ ਨਿਯਮ 1.4 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ। ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਨਿਯਮ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖਾਸ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਹੈ। , ਅਤੇ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(21) ਸਿੱਖਣ ਵਾਲੇ ਐਡਲ ਦੀ ਆਖਰੀ ਸਬਮਿਸ਼ਨ. ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.ਡੀ. (ਬੀ ਐਂਡ ਆਰ) ਸਥਾਪਨਾ ਸ਼ਾਖਾ ਇੱਕ ਉਦਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਟਿਕਾਉ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, *ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ* ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ *ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੇਸ* (ਸੁਪਰਾ) ਨੂੰ ਡੀਐਸ ਰਾਜ ਬਨਾਮ *ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ* (14) ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ: -

“ਸਿੱਚਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜ ਜਿੱਥੇ ਦਬਦਬੇ ਵਾਲੇ ਕੁਦਰਤ ਟੈਸਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (, ਟੀ) ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਛੇ ਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਇਹ ਸਕਿਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਢੁਕਵੀਂ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਸਥਿਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਨਵੀਂ ਰਾਏ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਉਸੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਲਝਣ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(14) ਏਆਈਆਰ 1988 ਐਸਸੀ 1182.

ਵਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸੁਬਾਰਡੀਨੇਟ ਸਰਵਿਸ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਬੋਰਡ,
ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਹੋਰ (ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ, ਜੇ.)

(22) ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਿਰਣਾ ਸਿਰਫ ਪੈਨਲ ਅਤੇ ਗਰੈਚੂਟੀ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹੇਗਾ।

(23) ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਪਾਦਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ

ਆਰ.ਐਨ.ਆਰ

ਫੁਲ ਬੈਚ

ਵੀ. ਰਾਮਾਸਵਾਮੀ ਸੀ. ਜੇ., ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜੀ. ਆਰ. ਮਜੀਠੀਆ, ਜੇ. ਜੇ.

ਵਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਅਧੀਨ ਸੇਵਾ ਚੋਣ ਬੋਰਡ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ
ਇੱਕ ਹੋਰ, — ਉੱਤਰਦਾਤਾ।

1986 ਦੀ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 4861।

3 ਜੂਨ 1988

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950— ਆਰਟੀਕਲ 14 ਅਤੇ ਆਈ. ਡੀ.-ਹਰਿਆਣਾ ਆਬਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਰ ਨਿਰੀਖਕ (ਰਾਜ ਸੇਵਾ ਸ਼੍ਰੇਣੀ III) ਨਿਯਮ, 1969- ਆਬਕਾਰੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ-ਵੀਵਾ-ਵੋਸ ਟੈਸਟ ਲਈ 12.2 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਵੰਡ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉੱਚ ਸੇਵਾਵਾਂ - ਕੀ ਆਬਕਾਰੀ ਨਿਰੀਖਕਾਂ ਦੀ ਚੋਣ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ - ਵੀਵਾ-ਵੋਸ ਟੈਸਟ ਲਈ ਉੱਚ ਭਾਰ - ਕੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਨੋ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ 1986 (3)

ਐਸਐਲਆਰ 644 (ਐਫਬੀ) ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 28.5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸੀ। 1950 ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਅਤੇ 16 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੜਤਾਲ ਕਰਨ ਲਈ. ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਫੁਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਬੈਂਚ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਵਾਬ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹਰਿਆਣਾ ਆਬਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਰ ਨਿਰੀਖਕ (ਰਾਜ ਸੇਵਾ ਸ਼੍ਰੇਣੀ III) ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 28.5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਵਿਵਾ-ਵੇਸ ਟੈਸਟ ਲਈ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਅਤੇ 16 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਨਿਯਮ ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਉਹੀ ਨਿਯਮ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਰਹੇ ਹਨ।

(ਪਾਰਾ 28, 30 ਅਤੇ 32)।